

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Moralitate, Natvra, Et Effectibvs Actvvm
Svpernatvralivm In Genere Et Fide, Spe, Ac Charitate,
Speciatim**

Coninck, Gilles de

Antverpiae, 1623

Dvb. II. Quænam sit iusta causa inferendi alteri bellum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79645](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79645)

ascripius erat, scilicet voto Religionis siue monachisimi, quod tenebatur implere.

Obijciuntur præterea quædam alia loca Patrum, sed quæ facili ex adiunctis aciam dictis habent solutionem. vide etiam Bellarm. suprà.

18
Ad bellum
fittiam tres
requiruntur
condiciones.

Nota tandem ut bellum aliquod sit iustum tres requiri condiciones. Primò enim requiritur legitima auctoritas in eo quid indicit; Secundo, iusta causa; Tertio, rationabilis in eo gerendo moderatio. Quas dubijs sequentibus explicabo, ita tamen ut secundam conditionem primò explicem, quia ab eius cognitione multum pender cognitio prioris. Addunt aliqui Quartam conditionem, scilicet rectam intentionem; sed hæc non requiritur propriè ne bellum sit iniustum; nam si tres priores condiciones perfectè obseruentur, bellum erit iustum quantumvis mala intentione geratur; sed solum est necessaria ne gerès bellum peccet, quod est comune alijs omnibus externis actionibus. Sicut pœna quam reus meritis est, iuridicè ei infligita nullam continet iniustitiam, quantumvis iudex eam ex odio infligit, atque ita graniter peccet contra caritatem.

D V B I V M II.

Quenam sit iusta causa inferendi alteri bellum?

19

Nota Primò, duplici hominum generi posse inferri bellum. Primò, ijs qui subditi sunt inferenti, ut quando aliquis princeps infert bellum suis subditis sibi rebellantibus, & tunc nemo dubitat quin ipsa rebellio, siue quòd illi nolint obedire iusto sui principis imperio, sit iusta causa belli, quando illi nequeunt aliter ad obedientiam compelli. Secundo, ijs qui nullo modo sunt subditi illi qui bellum infert, ut fit quando vnus rex infert bellum alteri, sibi nullo modo subiecto. & de hoc casu est præcipua difficultas.

20
Quod bellum
dicatur me-
re defensiuum,
& quando
licitum sit.

Nota Secundo, bellum aliud esse merè defensiuum, quo aliquis solum conatur repellere vim sibi aut rebus suis actu illatam ab aliquo inualore. Et quamuis in eo sæpè necesse sit aliquam vim hosti inferri, autem etiam occidi; quia tamen hoc non fit nisi quia necessarium est ut vis actu illata repellatur, tota illa actio habet rationem merè defensionis. Et hoc semper est iustum, quoties alter iniuste vim infert, eique non infertur maior vis, quam præcisè sit necessaria ut eius violentia repellatur, siue ut repellens se suaque seruet integra, quia ad hoc quini iure naturæ habet ius. Aliud est offensiuum; quo quis vim infert illi, qui nec ipsum nec res eius actu inuadit. Et quamuis omne eiusmodi bellum, quod quis iuste infert sibi nullo modo subditis, necessariò contineat aliquam iuris proprii defensionem, atque ita sit aliquo modo defensiuum (ut ostendi suprà n. 11. & ex dicendis magis patebit) quia tamen talis inuaditorem à quo iam actu non inuaditur, dicitur gerere bellum offensiuum: & de hoc hinc maxime quærimus, quæ sit eius iusta causa.

Quod bellum
dicatur of-
fensiuum.

Suppono hinc autem, ad alicui non subito inferendum bellum non sufficere quòd hic committat graua peccata contra ius naturæ per idolatriam, sodomiam, aliaque similia vitia; quamdiu nullam infert innocenti iniuriam, nec innocentes etiam volentes occidit, falsis dijs eos immolando, aut simili ratione. Quæ satis probauit disp. 18. dub. 12. concl. 5. ex eo quòd potestas coërcitiua aut punitiua non competat pari in parem, sed solum Superiori in subditos: committens autem eiusmodi peccata, ut iam suppono, non est subditus illi qui deberet ei inferre bellum; nec tunc potest esse alia causa inferendi bellum, nisi ut eiusmodi peccata puniatur, eaque committens compellatur ab ijs desistere.

21
Peccata qui-
bus innocen-
tes non læ-
duntur, non
sunt iusta
causa infe-
rendi bellum
no subditis.

Iustam igitur belli causam varij variè definiunt. S. Augustinus l. 6. quæst. in vetus testamentum c. 10. ait: *Iusta autem bella definiuntur, quæ vltiscuntur iniurias, si qua gens, vel ciuitas, quæ bello petenda est, vel vindicare neglexerit quod à suis improbè factum est, vel reddere quod per iniurias ablatum est.* Hinc Bañez 2. 2. qu. 40. ait, 1. dub. 4. §. Bañez. Circa secundam. colligit duas causas iusti belli. Prima est, quando res publica aut princeps negligit vindicare quod à suis improbè gestum est. Secunda, si illi neglexerint restituere per iniuriam ablata. Lorca verò ibidem disp. 52. n. 2. adfert tres. Prima est, si iurum iurum defensio; Secunda, vindictio iniuriæ acceptæ; Tertia, recuperatio eius quod ablatum est. Cui videtur consentire Molina tract. 2. de iustitia disp. 102. vbi ex Victoria ait iustam causam belli esse iniuriam vel impediendam, vel resarciendam, vel vindicandam.

22
August.

Bañez.

Lorca.

Molina.
Victoria.

In quibus quædam certa sunt, quædam verò explicatione indigent. Certum enim est iniuriam repellendam siue defensionem innocentis esse iustam causam belli: ut omnes fatentur. Sed tale bellum est merè defensiuum. Secundo, certum est iniuriam resarciendam, siue res ablatas, famam honoremque lesum, quando hæc per veram iniuriam facta sunt, & eorum reparatio aliter obtineri nequit, esse iustam causam belli: quia, ut ostendi suprà num. 11. qui nobis perentibus eiusmodi reparationem iniuste negant, continuant iniuriam prius illatam, atque ita pergunt nobis iniuriam facere, quam iuste armis repellimus. Tertio, certum est priorem causam Bañez ut vera sit, non esse ita intelligendam, quasi vna res publica possit alteri inferre bellum quoties hæc renuit punire à suis quacumque ratione improbè facta, sed necessariò debet intelligi de improbè factis cum aliorum iniuria, ut ostendimus 21. & locis ibi citatis.

23

Circa dictas autem causas occurrit dubium. Primò, circa secundam & tertiam causam Lorca, & consequenter circa primam Bañez: scilicet circa iniuriam vindicandam, quam autem esse iustam causam belli. Potest enim hæc vindicta dupliciter intendi. Primò, præcisè quatenus est necessaria ut reparetur læsus honor iniuriam passi, quem lædentes sponte reparare nolunt; aut ut eorum aliorumque iniquorum audacia comprimatur, qui alias bonis pergerent inferre iniurias,

24

Iniuria ex
duplici in-
tentione po-
test vindica-
ri.

iniurias, si viderent se id impune posse facere. Et hac ratione ob violatos suos legatos 2. Regum 10. David iuste intulit bellum filiis Ammon, qui non solum non erant parati iniuriam illatam reparare, sed parabant se etiam ad resistendum David volenti satisfactionem exigere. Satisque inter omnes constat hanc esse iustam causam belli.

25 Secundò, potest intendi præcisè quatenus habet rationem iustæ vindictæ, ita ut hæc etiam expetatur in casu, quo aliter sufficiens satisfactio pro iniuria illata obtineri possit. Vt si aliqua respublica iniuste inuasisset aliquam alterius rei publicæ urbem, eamque cum multorum eade ac faminarum rerumque sacrarum violatione vastasset, ita ut tam eius princeps quam præcipui nobiles essent meriti mortem, eaque iustissime possent plecti, si haberent Superiorem, qui iure in eos agere posset. Idemque deinde metu belli sibi inferendi offerent læsis restituere omne damnum illatum, quantum fieri posset; ac siue pecunijs, siue veniæ petitione, aliaque simili ratione pro illata iniuria satisfacere; ac datis pignoribus aliaque ratione sufficienter cauere se in posterum nihil simile ausuros. Læsi autem his non contenti vellent sibi dedit principem, alioque præcipuos nobiles, iniuriæ auctores plectendos morte; & negantibus bellum inferrent. Quo casu sicut illa vindicta non esset necessaria ad reparandum damnum aut iniuriam illatam; ita ab inferentibus bellum non posset prudenter intendi nisi præcisè quatenus habet rationem vindictæ.

26 Et satis quidem constat eiusmodi bellum non fore contra iustitiam quando læsores sunt subiecti læsis, siue ijs qui ultionem exigunt, ut si vrbs vastata, eiusque vastatores subessent eidem regi; cum enim hic esset verus Superior, ac iudex auctorum illius iniuriæ, haberet ius eos plectendi meriti pœna, nec ex iustitia teneretur alia satisfactione esse contentus. Quoties tamen illi essent tanta potentia, ut non possent ad subeundam pœnam nisi bello cogi, communiter esset contra caritatem, nolle aliam satisfactionem acceptare, propter multorum etiam innocentium ab utraque parte cades, aliaque ingentia mala, quæ bella secum trahunt, quibus eiusmodi vindicta non est digna emi. Esset etiam sapè contra prudentiam politicam; quia facilè continget ut læsores in desperationem acti mortem omnia que pericula contemnentes audacissime pugnent, atque ita fundant copias se longè fortiores, & suos oppugnatores evertant: cuius rei exempla in historijs ubique obuia sunt.

Bellum aliàs iustum potest esse contra caritatem, aut prudentiam.

27 Tota itaque difficultas est, utrum eiusmodi bellum in eo casu sit licitum, aut saltem non iniustum, quando læsores non sunt villo modo subiecti læsis, ut si Francus eiusmodi iniuriam intulisset Hispano, aut contrà.

Quidam asserunt, principem læsum sine vlla iniustitia posse illo casu exigere ut auctores iniuriæ sibi dentur morte plectendi, aut renuentes ad hoc bello cogere. Probant Primò, quia S. Augustinus citatus supra n. 22. docet esse iustum bellum quò vlciscimur iniurias illatas, id-

August.

que distinguit ab eo quo ablata repetimus. Secundò, quia læsus eo casu est verus ac directus iudex læsoris: ergo habet absolute ius ut eum morte quam meritis est plectat, nec tenetur alia satisfactione esse contentus; & consequenter potest resistentes bello cogere, ut permittant ipsum suum ius exequi: sicut alius iudex potest reum sibi subiectum meritum mortem velle hæc plectere, nec alia satisfactione esse contentus, potestque resistentes ad hoc vi & armis cogere.

Confirmatur Primò, quia sicut pœna debetur nocenti qui habet Superiorem, ita etiam debetur nocenti non habenti Superiorem, nec expedit hunc potius manere impunitum quam illum: atqui hinc nemo potest punire nisi respublica iniuriâ passa: ergo hæc potest eum punire. Confirmatur Secundò, quia ob eiusmodi causam 2. Regum 10. & 12. sub finem, David bello vastauit, dixitque supplicijs affecit Ammonitas, eorumque ciuitates euerit. Item filij Israël iudicij 20. iuste indixerunt bellum Beniaminitis, quia noluerunt tradere necandos Gabaonitas maximi sceleris reos.

Hanc sententiam tenet Lorca 2. 2. q. 40. 2. 1. disp. 49. nu. 6. & disp. 52. n. 3. & disp. 53. nu. 12. & quidam alij. Eandem videtur tenere Bañez ibidem, dub. 2. concl. 4. ubi docet, principem iniuriam passum eo casu esse directum iudicem principis illam inferentis. Probant Primò, quia bellum est supremus actus iustitiæ: ergo illud iuste indicens est iudex eius cui indicitur. Secundò, quia bello vlciscimur iniurias, ut docet S. Augustinus citatus n. 22. Tertiò, quia, ut dicitur Ieremias 52. v. 9. Nabuchodonosor victum Sede- ciam curauit ad se adduci, & locutus est ad eum iudicia: ergo erat eius iudex.

Sed hæc sententia mihi videtur valde difficilis. Primò, quia vni rei publicæ aduersus alteram sibi non subiectam concessum est bellum, non ut puniat huius peccata; sed solum quia hoc sapè est necessarium ut illa possit se suaque alioque innocentes contra aliorum iniuriam integre cõseruare: ergo illud est ipsi illicitum quoties ad hoc non est necessarium; ut contingit in dicto casu. Consequentia clara est. Maior probatur; quia aliàs nulla esset ratio cur vnus non posset alteri indicere bellum ob idololatriam & alia similia crimina; cum hæc non minus sint punibilia quam iniuriæ innocentium illata.

Secundò, quia punitio alicuius peccati, ut iusta sit, necessariò debet fieri à Superiore punienti, ut ostendi disp. 18. dub. 12. conclus. 5. & communiter etiam aduersarij fatentur: atqui respublica quæ passa est iniuriam non est Superior eius quæ intulit, ut in casu supponitur: ergo illa non potest hanc propriè punire, & consequenter non potest ad hoc præcisè consequendum illi bellum indicere.

Dices, Etsi talis respublica non sit alteri subiecta ante commissam iniuriam, per hanc tamen fit ei subiecta; quia, ut dicitur cap. ult. de foro competentis, ratione delicti sortitur quis forum.

Respondéo, nego assumptum; nec enim per hoc

Per hoc quod quis alteri inferat iniuriam fit ei subiectus.

hoc præcisè quòd alicui facis iniuriam sis illi vilo iure subditus, aliàs quivis posset punire illum, à quo passus est iniuriam, quod apertè falsum est. Nec satisfacit si dicas illud solùm habere locum in principibus aut rebus publicis non agnoscantibus Superiorem, non autem in priuatis: quia hæc distinctio quoad hoc punctum nullo iure aut firma ratione probari potest; vt magis patebit ex dicendis n. 34.

31. Ad probationem Respondeo, hoc capitulū nihil facere ad rem: nam ibi non dicitur faciendam iniuriam fieri subiectum passio; sed peccantem quoad iudicium illius peccati fieri subiectum ei, qui habet iurisdictionem in eo loco in quo ille peccat, idque non absolute, sed solū quādiu peccans est in eo loco. Quare si ante citationem eo loco egrediatur, iudici illius loci nullo modo subiectus est, si prius non fuerit; vt patet ex Clement. Pastoralis. de sententia & re iudicata, vers. *Vt illud*. vbi dicitur Imperatorem inualidè citasse existentem extra fines Imperij. Adde, illud capitulum non continere ius naturæ, sed positium, quo iudices vtantur in priuatis peccantes in loco suæ iurisdictionis, non autem quo vnus princeps vtatur erga alium; nā aliàs quando aliquis rex pacificè transiret per fines alterius regis, ibique committeret aliquod peccatum legibus huius regni punibile, quod aliàs nullo modo alicui esset iniuriosum, vt si committeret sodomiam aut aliquid simile, sequeretur hunc regem acquirere ius ad illum pro illo peccato iuxta suas leges puniendum. quod apparet omnino absurdum, & contra communem sensum.

32. Probatur Tertio, quia, vt docet S. August. epist. 205. ad Bonifacium, *Pacem habere debet voluntas, bellum necessitas; vt liberet Deus à necessitate, & conferret in pace*. Vbi apertè docet, nos quantum in nobis est, debere semper optare pacem, nec assumere bellum nisi necessitate coactos: ergo quoties possumus sine bello nostra omnia conseruare intacta, illicit illud suscipimus; quia nos ad hoc nulla tunc cogit necessitas. Quatid, quia ex illa sententia sequeretur, regem eiusque præcipuos nobiles, quando eiusmodi iniuriam alteri regi intulissent, quantumuis aliam iustam satisfactionem offerrent, nihilominus teneri se ipsos alteri regi id petenti necandos tradere, aut fugere in eas regiones, vbi hic non posset eos persequi; nec vilo modo posse se vi defendere, quantumuis ad hoc vires suppeterent; imò sequeretur, quamuis nationem ad quam illi fugissent teneri ipsos tradere legis hoc petentibus; nec enim est vlla ratio, cur hæc minus ad id obligentur, quā illa re publica cuius læsores sunt pars. Dicta autem nimis dura sunt, nec humanis visibus aut moribus accommodata.

33. Ad primum argumentum positum num. 27. Respondeo S. Augustinū ibi non loqui de quacumque vltione acceptæ iniuriæ, sed de ea quæ necessaria sit vt læsis violatus honor reparetur, ac in posterum securitas præstetur: iuxta dicta n. 24. vt patet ex eius epist. 205. citata nu. 32. vbi apertè docet, bellum non debere assumi nisi ex necessitate. Per ablata autem, quæ bello iuste repetimus, intelligit dāna illata bonis alijs cor-

Coninck de alt. supernas.

poralibus ab honore distinctis, aut etiam bona nostra, v. c. diuitias aut regiones, ab alijs iniuste possessa.

Ad secundum, nego antecedens: nam, vt patet ex dictis, rex qui ante iniuriam illatam alteri non erat subiectus, per hæc non fit ei subiectus: nemo autem potest esse verus iudex sibi non subiecti.

Vbi Nota, hæc esse valdè distincta: *Me esse legitimum iudicem causæ, quæ versatur inter Petrum & Paulum*: & *Me esse legitimum iudicem personæ ipsius Petri aut Pauli*. Nam quando Ecclesiasticus peti aliquod debitum à seculari, magistratus civilis est legitimus iudex illius causæ; nullo modo tamen est iudex personæ illius Ecclesiasticæ, nec in hanc vllam potestatem habet.

Confirmatur, quia aliàs sequeretur, quoties inter duos reges nascitur aliqua controuersia circa res iniuste ablatas aut possessas, vtrumque alterius esse legitimum iudicem, & consequenter Superiorem; quia vterque est legitimus iudex illius controuersię; vt ex communi sententia infra ostendam Imò sequeretur, eum qui iniuriam intulit esse iudicē eius qui eam passus est: nam ipse est etiam legitimus iudex in hac causā: ad ipsum enim etiā pertinet iudicare vtrum verè iniuste facta sint, quæ alter dicit esse iniuste facta, nec vllam tenetur offerre satisfactionem, quādiu inuincibiliter iudicat ea non esse iniuste facta; vt ostendam n. 43. & seqq.

Ad primam confirm. nego minorem, quatenus inlinuat rem publicā læsam habere potestatem talem puniendi. Quantumuis enim is qui iniuriā intulit sit dignus pœna, & expediat eum puniri, si tamen nulli homini sit subiectus, per nullum hominem propriè puniri potest, sed à solo Deo. & aliàs sequeretur, talem committerem alia peccata posse ab aliquo homine puniri; quia etiam propter hæc est dignus pœna, & expedit eum puniri, ne in similibus committendis fiat audacior; præsertim quando ipsius subditi eius exemplo ad peccandum trahuntur; & tamen in hoc casu ea punitio Deo relinquenda est. Idemque dicendum est de priore punitioe, quatenus habet præcisè rationem punitiois, nec est necessaria ad reparationem damni accepti in honore alijus bonis.

Ad secundam confirm. Respondeo, Davidē intulisse bellum Ammonitis, vt læsum suum honorem defenderet, non autem vt eos puniret. quamuis postea cū victoria iam adepta eos iuste bello sibi subiecisset, aliqua per modum iustæ punitiois in eos exercuerit: filij verò Israēl iudicum 20. iuste intenderunt punire Beniaminitas, tamquā sibi subiectos, quia cū omnes tribus constituerēt vnum populum, singulæ erant reliquæ communitati subiectæ.

Hinc sequitur, bene docuisse Molinam tract. 2. de Iustitia disp. 103. sub finē, inferentem bellū semper teneri ab hoc desistere statim ac ei offertur ea reparatio omnis iniuriæ, quam potest ex iustitia exigere, modò ea ita offeratur vt sine periculo possit eam acceptare, ac ab armis desistere: quia nulla eum cogit necessitas vltius bellum inferre, nec vllum ad hoc habet ius; atque ita iniuste illud continuaret, & consequen-

Ggg

ter

Non omnis iudex causæ in iudicium adductæ est iudex partium.

35

36

37

38

Molina. Ad quid tenetur inferre bellum quando hostis offert satisfactionem.

ter teneretur reparare omnia damna postea secuta. Nec hic, ut aliqui putant, distinguendum utrum bellum sit inchoatum necne, aut utrum exercitus utrimque sit in actuali pugna nec ne, quia dicta ratio in omnibus his casibus idem probat, ut notat Molina supra. Nisi quod post inchoatum bellum ratione impensarum quas latus in eo coactus fuit facere, & periculorum quibus se exposuit, ac molestiarum quas ipse cum suis subiit, creuerit hostium iniuria, atque ita merito possit maior peti satisfactio. Item quod in ardore pugnae difficilius possit statim ab ea desisti, & ardor militum cohiberi; atque ita dux facilius excusatur, si hunc statim efficaciter non cohibeat. Item teneretur tunc hostis statim arma deponere; eamque cautionem praestare, ut latus sine ullo periculo perdendi victoriam possit suos a pugna cohibere. quae in praxi saepe difficilia sunt.

39 Est difficultas Secundò, utrum, quando vnus rex intulit alteri damnum sine sua culpa, eo quod inuincibiliter ignoraret se iniuste agere, hic possit bello reparatione illius damni exigere. In quo satis constat iniuste hoc bellum inferri quando alter ex illatione illius damni nullo modo factus est ditior, quia tunc ad nullam restitutionem tenetur, quia nec ratione rei acceptae, quia haec non exstat; nec etiam ratione iniustae acceptationis, quia haec non obligat ad restitutionem, nisi sit formaliter iniusta sine coniuncta cum vera culpa. vide Lessi. de Iustitia c. 7. dub. 5 & 6. Idemque dicendum quando ipse paratus est restituere in quantum factus est ditior.

Lessius.

Item satis patet, talem posse bello cogi ad restitutionem quando factus ex illa iniuria quantumuis materiali ditior postea edoctus veritatem renuit restituere ea in quibus factus est ditior: quia tunc nolendo haec restituere facit alteri formalem iniuriam, atque ita culpabilis est.

40

Sed est difficultas quando talis nequit ita de rei veritate instrui quin pergat inuincibiliter ignorare se aliquid alienum aut verè alteri debitum possidere; utrum si tunc rogatus nolit restituere, possit ad hoc bello cogi. v. c. possidet vnus rex aliquam urbem aut regionem, quam inuincibiliter credit se iure possidere; alter verò certò scit eam esse suam, & conatur hoc alteri persuadere, nequit tamen ad hoc eas rationes adferre quae illi conuincant, ita ut ipse his non obstantibus sibi persuadeat suum ius esse certum, aut saltem valde probabile, ideoque renuit re possessa cedere. Et quaeritur utrum is qui certus est rem hanc esse suam, possit eam bello repetere: non obstante quod ipse possidens quamdiu habet hanc ignorantiam licet iniustori resistat, atque adeo ratione ignorantiae tunc detur bellum ex vtraque parte formaliter iustum, ex vna tamen materialiiter iniustum.

Malder.
Lorca.

Malderus 2. 2. qu. 40. a. 1. dub. 2. post 2. assertionem. Lorca ibid. disp. 52. nu. 3. & quidam alij absolute affirmant talem iuste rem illam bello repetere, atque ita posse ea omnia facere, quae ad hoc necessaria sunt, adeoque & hostes occidere, & urbes expugnare, &c. nullum tamen damnum posse hosti inferre ad sua recuperan-

da non necessarium, & consequenter his recuperatis debere à bello cessare; nec posse repetere sumptus in eis recuperandis factos. Quibus fauet Abulenſis in c. 11. Iosue q. 12.

Abulenſis.
41

Probatur Primò, quia hac ratione Iudaei duce Iosue iuste intulerunt bellum Chanaanitis aliisque populis; ad quorum terras occupandas ex Deidonatione habebant ius: quod tamen hi populi omnino ignorabant, ideoque etiam iuste Iudaeis resistebant. Secundò, quia iudex iuste inuito possessori etiam adhibita, stupor sit, vi auferit rem, quam hic inuincibiliter putat esse suam; si altera pars sufficienter probet eam esse suam; atqui supremus princeps in controuersiis quae ei cum alio principe oriuntur, est verus iudex: ergo etiam potest licet vi huic auferre rem, quam certò scit esse suam, etsi alter id ignoret. Tertiò, quia Doctores communiter asserunt, dari aliquando bellum ex vtraque parte formaliter iustum ratione ignorantiae: atqui non videtur dari in alio casu: ergo debet admitti in iam dicto.

Sed ex his argumentis primo & tertio, nullo modo probant intentum: nam primum sumit falsum, scilicet Iudaeos habuisse iustam causam inferendi bellum Chanaanitis ex eo praecise capite, quod Deus horum terras ipsiſ dederat; nam Deus simul ijs concesserat ius illos inuadendi, omnesque petitus delendi in poenam grauissimorum scelerum: quod ius Deus tanquam supremus omnium dominus ac iudex ijs concedere poterat, sine qua concessione non videntur iuste potuisse illis populis bellum inferre. Ad tertium, neganda est minor, ut patebit ex dicendis.

Secundum verò si quid prober, potius contrarium probat: nam quando in aliqua causa sunt plures iudices, & auditis utrimque rationibus tot iudicant rem controuerſam aut certò aut probabiliter esse possessoris, quot sunt qui iudicant eam esse petitoris; tunc illa debet adiudicari possessori, nec potest ei iuste auferri: atqui in dicto casu is qui possidet rem, & inuincibiliter iudicat eam saltem probabiliter esse suam, non minus est iudex in hac causa, quam petitor, qui eam certò credit esse suam; atque ita tot sunt iudices pro possessore quot pro petitore: ergo illi, non autem huic, res est adiudicanda, quia ceteris paribus, aut ferè paribus, melior est conditio possidentis. quae ex dicendis magis patebunt.

Pro resolutione Nota haec duo valde inter se distinguui: *Hac res est mea; & Habeo in hac rem mihi vindicandi*: ut vel ex eo patet, quod quando est aequè probabile hanc esse Petri ac sit eam esse Pauli, si hic eam possideat, hic solus habeat, non solum probabile, sed omnino certum ius eam sibi totam vindicandi. quae fusiùs ostendi to. 2. de Sacramentis disp. 34. dub. 10. num. 92.

Nota Secundò, ut iudex rem, quam bona fide possideo, mihi legitime adiudicet, non sufficere quod aut ego, aut ipse priuam certò sciamus, eam esse meam; sed requiri ut hoc iuridicè sit probatum; quia iudex non potest proferre sententiam ex priuata scientia, ut com-

Inde
receptum
ta scientia
muni-

Lessius.

muniter Doctores docent. vide Lessium de Iustitia cap. 29. dubio 10. Ex quo sequitur, quando rem aliquam bona fide tamquam meam incepti possidere, me habere ius eam mihi retinendi, eiusque possessionem tuendi contra quemvis inuasorem, quantumvis ipse dicat se certò scire eam esse suam, donec id mihi ita probet, ut nequeam prudenter credere contrarium; aut donec alteri iudicis auctoritate legitime adiudicetur.

45 Sequitur Secundò, quamvis dominus illius rei certò sciens eam esse suam possit eam sibi occultè sine vlla vi vindicare; tamen, quamdiu illud nequit iudicè probare, neque ipsum neque iudicem licitè eam mihi vi auferre: tum quia ipsi nequeunt ea iustè ita auferre, quæ nequeunt mihi iudicè siue per iudicalem sententiam adiudicare; tum etiam quia aliàs daretur bellum simpliciter, siue tam materialiter quam formaliter vtrumque iustum, scilicet circa illius rei possessionem. nam & ego haberem verum ius eam vi tuendi contra inuasores, & ipsi haberent ius eam mihi vi auferendi, idque sine vlla ignorantia, quæ versaretur circa rem de qua immediatè est concertatio, quæ est possessio illius rei mihi auferenda, & à me conservanda.

46 Nec refert quòd eo casu meum ius oriretur ex ignorantia, qua inuincibiliter ignorarem, eam rem non esse meam, quia illa concertatio non versaretur immediatè circa dominium rei, sed circa eius possessionem, quam vterque conaretur sibi vindicare; nec mihi villo modo incumberet probare eam esse meam; sed ut ius meum mihi integrum maneret, sufficeret alterum non posse probare eam esse suam.

Molina.
Lorca.

Confirmatur, quia, ut docent Molina de Iustitia disp. 103. §. In secundo verò. & Lorca 2. 2. sect. 3. disput. 53. num. 4. & alij, quando est controuersia inter duos reges circa rem aliquam quam neuter possidet, quamque vterque verosimiliter probat esse suam; si vterque haberet ius eam sibi adiudicandi, ac bello vindicandi, daretur bellum vtrumque absolutè, siue tam materialiter quam formaliter iustum: cum tamen hoc oriretur ex aliqua ignorantia, qua scilicet ignoraretur cuius illa verè à parte rei esset: ergo idem esset in altero casu, si ego haberem ius vituendi possessionem illius rei, & alij haberent ius eam mihi vi auferendi.

47 Nota Tertio, dupliciter posse contingere ut aliquis rex rem aliquam ob inuincibilem ignorantiam bona fide possideat, quam alter rex certò scire esse suam. Primò, quia hic nequit id sufficienter probare, ita scilicet ut quivis prudens iudex ex allegatis & probatis iudicaret eam moraliter certò esse petitoris, eamque possidenti auferret, si eius esset Superior.

Secundò, ita ut petitor possit clarè probare eam rem esse suam, adeò ut quivis prudens ac communis vtriusque iudex, si quis talis daretur, eam ipsi adiudicaret, ac alteri auferret. Ab altera tamen parte possessor ob ignorantiam iuris, ac mentis hebetudinem, aut propter persuasionem aliquorum, quos putat esse viros

Coninck de act. supernat.

intelligentes ac probos, aut alia ex causa non satis capiat rationes petitoris, ac sibi bona fide omnino persuadeat, eas nihil probare; & consequenter se licitè eam rem sibi retinere, ac contra inuasores defendere.

48 Respondeo igitur Primò, petitorum in hoc secundo casu post explicatas alteri suas rationes, si hic nolit rem peritam reddere, habere ius eam sibi bello vindicandi; tum quia tunc communiter prudenter potest sibi persuadere alterum mala fide agere, & simulare ignorantiam veritatis: tum etiam quia cum habeat clarum ius, non solum circa dominium, sed etiam circa possessionem rei, quæ ei verè à parte rei apertè debita est, alterius hebetudo ac ignorantia non debet ei obesse: per se enim apparet iniustum me, ideo præcisè debere privari meo iure, quia alter hebes ac ignorans est. Et in hoc casu potest dari bellum vtrumque formaliter iustum, veraque est sententia allata num. 41. quamquam aliqui ex ijs, qui eam tuerentur plus videantur velle dicere. Cum ipsi tamen Auctoribus Norandum, petitorum eo casu non posse alteri plus damni inferre, quam præcisè necessarium est ut sua recuperet: nec posse exigere vllam compensationem iniuriæ illatæ, quia nulla formalis iniuria ei illata est, nisi forte ratione ignorantia, eò quòd sibi omnino persuadeat possessorem fingere ignorantiam veritatis, atque ita sibi formaliter esse iniuriam.

49 Respondeo Secundò, in priore casu, siue quando petitor nequit clarè probare rem illam esse suam, ita ut quivis prudens ac rerum intelligens, qui nullis in eo negotio ducitur affectibus, meritò iudicet eam certò esse ipsius, ipse nullum habet ius eam sibi vi vindicandi, & consequenter iniustè possessori eius recuperandæ causâ bellum inferri. Et hoc clarè probant dicta num. 42. in responsione ad 2. & num. 45. & sequentibus.

Nam omnis prudens ac rerum intelligens iudex, si quis daretur vtrique parti communis, eam rem adiudicaret possessori, quantumvis priuati sciret eam à parte rei esse petitoris: ut patet ex Lessio citato num. 44. & communis sententia docente iudicem non posse ferre sententiam ex scientia priuata. Item quia quando iudicum sententiæ auditis allegatis & probatis, meritò siue prudenter variant, tunc res adiudicanda est possessori, aut saltem nullo modo adiudicanda est petitori. Imò, ut dicitur regula 11. Iuris in 6. Cum sunt partium iura obscura, reo in 6. est potius fauendum quam auctori. Hic autem partium iura sunt obscura, cum petitor nequeat suum ius sufficienter probare; atque ita iudicum sententiæ meritò variant: nam possessor in ea causâ non minus est iudex, quam petitor, & vterque pro se iudicat: & consequenter fauendum est reo siue possessori.

50 Ex hac causa ita generatim assignatâ facile est colligere quamnam ex varijs causis belli, quæ particulatim sæpè occurrunt, sint iustæ. quas Molina de Iustitia tractatu 2. disputatione 104. Molina. varias recenset, & exemplis ex sacra Scriptura petitis probat. Breuiter hic aliquas perstringam.

Ggg 2

gam.

Iusta causa
belli.

gam. Bellum igitur iuste suscipitur Primò, ad arcendam vim iniuste illatam. Secundò, ad occupandum nobis debita, quæ alius iniuste detinet: iuxta dicta num. 23. & 48. Tertiò, ad reprimendos iniuste rebellantes, per se patet. Quartò, ad obtinendam reparationem iniuriæ illatæ, iuxta dicta num. 23. & 29. ac sequentibus. Quintò, contra eos, qui iuvant eos quibuscum iuste bellum gerimus; quia illi nobis iniuriæ sunt. Sextò, quando aliquis iniuste ac in re magni momenti rumpit fœdus cum alio initum: quia huic facit iniuriam. Septimò, quando alicui regi ab alio negantur quæ iure gentium omnibus sunt licita. cuius exemplum Molina supra cum alijs assignat, quando alicui populo necessarius est transitus per alienam patriam, & hic ei sine iusta causa negatur. Sic Numerorum 21. Israël iuste intulit bellum regi Amorrhæorum. Sed eiusmodi transitus armatis sæpè iuste negatur, nisi præsentent sufficientem cautionem eum fore omnino innoxium. Hinc Victoria 2. parte relectionis de Indis & insularis infert, iustam esse causam belli, quando vnus populus non permittit hominibus alterius populi in suis terris peregrinari, mercaturam exercere, aurum aliaque merces exportare, ad portus suos appellere, per flumina navigare, in litoribus gemmas piscari, aut ex locis publicis aurum vel argentum aliaque mineralia effodere; saltem quando hæc alijs populis permittit: quia ipse putat iure gentium hæc omnibus externis debere æqualiter permitti.

52
Molina.

Sed meritò eum refutat Molina supra disp. 105. quia respublica potest habere iustas causas cur hæc aut nullis externis aut saltem non omnibus permittat: tum quia nullo iure probari potest quamvis gentem cum quavis, quantumvis alias non hostili, teneri exercere commercia, aut ei negotiationem in sua patria permittere. Item cum ius piscandi margaritas in suis fluminibus aut litoribus sit proprium illi populo, cuius sunt illa littora aut flumina, nulla est causa cur teneatur id cum alijs communicare; aut si id aliquibus communice, cur teneatur id omnibus communicare: nec enim ex eo, quod aliquibus aliquid gratiæ impendat, vllò modo sequitur, me teneri id omnibus æqualiter impendere: præsertim cum ille populus sæpè possit habere iustas causas cur nolit vllò externo quidquam ex his concedere: aut cur aliqua concedat aliquibus, & alijs neget. Vide Molinam supra.

53

Octauò, multi aiunt esse iustam causam belli, quando aliqua respublica non vult aliquos scelestos punire, & aliam volentem eos punire impedit. quod vt verum sit debet intelligi iuxta dicta n. 24. 26. & seqq.

Causa iusti
belli neces-
sario debet
esse grauis.

Notant autem hic communiter Doctores, vt aliqua causa inferendi belli sit iusta, eam debere esse grauem, quæque talis sit, ob quam meritò res tot tamque grauibz incommodis, malis periculisque coniuncta, qualia secum necessario adfert bellum, suscipiatur: aliàs hoc contra omnem rationem suscipitur: non secus ac si medicus, vt leuem morbum ab æ-

gro pelleret, ei cum periculo vitæ crus abscinderet.

Ex dictis patet Primò, non esse sufficientem causam belli inferendi non subditis, quod sint infideles, ac multa scelera committant contra legem naturæ, modò non faciant alijs iniuriam. Aut quòd aliqua natio sit summè barbaræ, & inepta vt seipsam regat, atque ita magis apta vt alijs seruiat. Cum enim per dicta alijs nulla inferatur iniuria, his nullum competit ius illorum scelera puniendi, eo sive sibi subiiciendi, nec alia iusta belli causa datur. vt fusiè Molina probat supra disp. 105. & 106.

Patet Secundò, quando aliqui particulares ciues vnus reipublicæ intulerunt damna ciuibz alterius reipublicæ, & nolunt ea reparare, hanc non posse statim ijs bellum inferre, sed debere eos prius citare coram ijs qui illam rempublicam regunt, & hos admonere vt illos cogant satisfacere: quod si facere noluerint, tum demum erit iusta causa belli; vt docet S. Augustinus citatus n. 22.

D V B I V M III.

Cuius sit indicere bellum?

Dixi supra, ad iustitiam belli inter cetera requiri, vt legitima auctoritate indicatur, quærimus hic igitur apud quem hæc resideat. Tota autem difficultas est in bello offensiuo; nam satis constat bellum merè defensiuum licite suscipi ab omni etiam privato, cui iniuste vis inferitur; quam, vt lumen naturæ docet, vi repellere potest, etiam inuadentem, si hoc ad sui rerumque suarum defensionem sit necessarium, occidendò. Quæ autem hac in re licita sint, vide Lessium de Iustitia cap. 9. dubio 8. & seqq. vbi hæc fusiè disputat.

Ius autem inferendi bellum offensiuum Doctores sequentes S. Augustinum libr. 22. contra Faustum cap. 75. communiter concedunt soli principi qui in rebus civilibus non habet Superiorem, cui subdit. Quod addunt, quia nihil refert quòd habeat superiorem dignitate, qua ratione Imperator omnibus alijs principibus Christianis est superior: nam sicut hoc non obstat, quo minùs multi alij principes ei nullo modo sint subiecti, ita etiam non obest quo minùs hi sua auctoritate possint indicere bellum. Eiusmodi autem principi hac in re omnes æquant rempublicam, quæ integra sit siue quæ non sit pars alterius reipublicæ, & nullum habet principem cui in civilibus sit subiecta: qualis ante Imperatores erat respublica Romana, & iam est Veneta, & similes.

Huius etiam rationem communiter reddunt, eò quòd cum tales principes aut respublicæ non habeant vllum in civilibus Superiorem, qui possit ijs ius dicere & iniurios ad satisfactionem cogere; iniuriam passi necessario sibi ipsis hoc officium præstare debent; aliàs numquam se ab iniurijs tutos præstare, ac sibi ablata recuperare possent. Secus est de ijs qui Superiorem habent, quia cum huius auctoritate sibi